

Odjava prebivališta po službenoj dužnosti s osvrtom na upravnosudsku i ustavnosudsku praksu

Božić, Petra

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:804523>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-06**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRAVNI FAKULTET
Studijski centar za javnu upravu i javne financije

**ODJAVA PREBIVALIŠTA PO SLUŽBENOJ DUŽNOSTI S
OSVRTOM NA UPRAVNOSUDSKU I USTAVNOSUDSKU
PRAKSU**

ZAVRŠNI RAD

MENTOR:

Prof. dr. sc. Frane Staničić

STUDENT:

Petra Božić

Zagreb, rujan 2024.

IZJAVA O IZVORNOSTI RADA

Ja, Petra Božić, studentica Pravnog fakulteta u Zagrebu, Studijskog centra za javnu upravu i javne financije izjavljujem pod materijalnom i kaznenom odgovornošću da je moj završni rad pod naslovom: odjava prebivališta po službenoj dužnosti s osvrtom na upravnosudsku i ustavnosudsku praksu isključivo moje autorsko djelo, koje je u potpunosti samostalno napisano uz naznaku izvora drugih autora i dokumenata korištenih u radu.

U Zagrebu, 13.09.2024.

Petra Božić

Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. PREBIVALIŠTE I BORAVIŠTE	2
2.1. Prebivalište	2
2.2. Boravište	2
2.3. Prijava i odjava	3
2.3.1. Posljedice odjave prebivališta	5
2.3.2. Prebivalište i registar birača	6
2.4. Prebivalište i ostvarivanje određenih prava	6
2.4.1 Utvrđivanje stvarnog prebivališta i odjava iz zbirke podataka	8
3. ZBIRKA PODATAKA O PREBIVALIŠTU I BORAVIŠTU	10
3.1. Sadržaj obrasca prijave i odjave	10
3.1.1. Obrazac 1	12
3.2. Način vođenja zbirke	14
4. PRAKSA UPRAVNIH SUDOVA I USTAVNOG SUDA	15
4.1. Praksa upravnog suda	15
4.2. Praksa Ustavnog suda	24
5. ZAKLJUČAK	29
6. LITERATURA	30

1. UVOD

Predmet ovog rada je definiranje instituta prebivališta s posebnim naglaskom na odjavu prebivališta po službenoj dužnosti. Stari Zakon o prebivalištu i boravištu građana nije predviđao mogućnost odjave prebivališta osobe bez njezina osobnog zahtjeva pa se događalo da osobe koje ne stanuju na prijavljenoj adresi i dalje imaju isprave u kojima piše adresa na kojoj ne stanuju i ostvaruju prava s osnove prebivališta. Zbog toga je Zakon o prebivalištu propisao postupak utvrđivanja stvarnog prebivališta i odjave iz zbirke podataka o prebivalištu i boravištu. Nadležna PU može donijeti rješenje o odjavi prebivališta po službenoj dužnosti kada samostalno utvrdi da postoje razlozi ili dobije druge obavijesti koje upućuju na zaštitu javnog interesa. Prije donošenja rješenja o odjavi, policija mora utvrditi činjenice i okolnosti na temelju kojih može nedvojbeno zaključiti da li osoba živi na određenoj adresi, stoga u radu analiziramo postupak utvrđivanja stvarnog prebivališta, terenske analize, te vremenskog razdoblja potrebnog za utvrđivanje stvarnog stanja.

Također, prikazujemo koja prava građani mogu ostvariti s osnove prebivališta. Na temelju primjera iz upravnosudske i ustavnosudske prakse prikazujemo konkretne primjere utjecaja prebivališta na život građana, postupanja nadležnih tijela u određenim situacijama, te ostvarivanje njihovih prava. U određenim slučajevima sudska praksa je isticala da kod procjene ima li netko ili nema prebivalište u skladu sa zakonom, ne treba pristupati samo formalistički već treba uvažavati i faktično stanje.

2. PREBIVALIŠTE I BORAVIŠTE

2.1. Prebivalište

Odredbom članka 2. stavka 1. prvog teksta Zakona o prebivalištu i boravištu građana iz 1991. prebivalište je bilo definirano kao mjesto u kojem se građanin naselio s namjerom da u njemu stalno živi i u kojem ima osigurano stalno stanovanje, dok je odredbom stavka 2. istoga članka bilo propisano da se smatra kako građanin ima osigurano stalno stanovanje, ako ima useljiv stan po osnovi vlasništva, ugovora o najmu, podnajmu ili drugoj valjanoj pravnoj osnovi.¹ Nakon što je Ustavni sud Republike Hrvatske u postupku ocjene ustavnosti Zakona o prebivalištu i boravištu građana svojom odlukom od 19. siječnja 2000. godine ukinuo odredbu članka 2. stavka 1. Zakona u dijelu koji glasi: "i u kojem ima osigurano stalno stanovanje", prebivalište je definirano kao mjesto u kojem se građanin naselio s namjerom da u njemu stalno živi.

Pitanje reguliranja prebivališta i boravišta te njihove prijave i odjave danas je regulirano Zakonom o prebivalištu. Taj zakon prebivalište određuje kao mjesto i adresu u Republici Hrvatskoj na kojoj se osoba trajno nastanila radi ostvarivanja svojih prava i obveza vezanih uz životne interese, kao što su obiteljski, profesionalni, ekonomski, socijalni, kulturni i drugi interesi.²

2.2. Boravište

Boravište je odredbom Zakona o prebivalištu čl. 2. st. 2. definirano kao mjesto i adresa u Republici Hrvatskoj gdje osoba privremeno boravi, ali se na toj adresi nije trajno nastanila. Boravište u Republici Hrvatskoj mogu imati i hrvatski državljani koji žive ili borave izvan Republike Hrvatske. Boravište se prijavljuje, ako traje dulje od tri mjeseca ili je uvjetovano ostvarivanjem samo pojedinih prava i obveza vezanih za životne interese (zaposlenje, obrazovanje, dugotrajno liječenje i druge interese). Mjesto, prema Zakonu o prebivalištu, jest grad ili općina i naselje koje je u sastavu grada ili općine, sukladno s propisima o područnom ustrojstvu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.³

¹ Zakon o prebivalištu i boravištu NN br. 53/91.

² Zakon o prebivalištu NN br. 144/12, 158/13 i 114/22.

³ Zakon o lokalnoj i područnoj samoupravi, NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19, 144/20.

Adresa prema istom zakonu je ulica ili trg i kućni broj evidentiran u registru prostornih jedinica što ga vodi nadležno tijelo, Državna geodetska uprava.⁴

Trajanje boravka propisano je na, u pravilu, godinu dana, s tim da se može produžiti, uz obvezu prijave produženja najkasnije 15 dana od isteka prve godine boravka, a boravište ne može trajati dulje od dvije godine, uz određene iznimke koje su navedene u tekstu niže.⁵

2.3. Prijava i odjava

Prebivalište i boravište obvezno se prijavljuje policijskoj upravi ili postaji Ministarstva unutarnjih poslova nadležnoj prema mjestu u kojem osoba želi prijaviti prebivalište ili boravište. Osobi koja mijenja prebivalište ili boravište, nadležno tijelo će po službenoj dužnosti evidentirati odjavu prethodnog prebivališta ili boravišta. Osoba koja se iseljava iz Republike Hrvatske radi trajnog nastanjenja u drugoj državi dužna je odjaviti prebivalište. Odjava prebivališta podnosi se prije iseljenja. Članak 3. stavak 3. propisuje da ako osoba propusti odjaviti prebivalište prije iseljenja, odjavu mora zatražiti u roku od 15 dana od dana useljenja u drugu državu putem nadležne diplomatske misije – konzularnog ureda Republike Hrvatske u toj državi.⁶

Prijava prebivališta i boravišta podnosi se u roku od 15 dana od dana nastanjenja u mjestu i na adresi prebivališta, odnosno od dana dolaska u mjesto i na adresu boravišta. Boravište se može prijaviti na razdoblje do godinu dana.

Kod prijave i odjave prebivališta i boravišta osoba daje podatke na obrascu iz čl. 8. ZOP-a, u kojem navode osobi identifikacijski broj, ime i prezime, ime roditelja, datum i mjesto rođenja, državljanstvo, nacionalnu pripadnost, zanimanje, mjesto i adresa odakle dolazi, mjesto i adresa na koju se prijavljuje, broj članova kućanstva, ime i prezime stanodavca, datum podnošenja prijave i potpis podnositelja.

Čl. 10. st. 1. Zakona o prebivalištu navodi da prilikom prijave prebivališta i boravišta osoba daje pisanu izjavu da se u mjestu i na adresi prebivališta ili boravišta nastanila. Osoba koja prijavljuje prebivalište ili boravište na adresi poslodavca dužna je priložiti i ovjerenu izjavu stanodavca kojom on daje suglasnost za prijavu. U slučaju sumnje u danu izjavu, prije

⁴ Kaleb, Z., Prikaz Zakona o prebivalištu i obveze policijskog postupanja prema njemu, Polic. sigur. (Zagreb), godina 22. (2013), broj 4., str. 554.

⁵ Staničić, F., Policijsko upravno pravo, Narodne novine, Zagreb, 2015., str. 89.

⁶ Zakon o prebivalištu NN br. 144/12, 158/13 i 114/22.

evidentiranja prijave, nadležno tijelo ima ovlast izvršiti terensku provjeru na toj adresi, radi utvrđivanja istinitosti izjave.

Ako osoba u mjestu i na adresi prijavljenog boravišta namjerava boraviti i nakon isteka roka od godine dana, dužna je u roku od 15 dana od isteka toga roka produžiti prijavu boravišta, s time da boravište ne može trajati duže od dvije godine.

Iznimno od stavka 3. članka 4., boravište osoba koje se obrazuju ili koje u mjestu boravišta obavljaju poslove koji nisu trajnog karaktera, kao i osoba smještenih u raznim ustanovama, vjerskim zajednicama i drugim pravnim osobama, udomiteljskim obiteljima i kod drugih fizičkih osoba može trajati koliko traje obrazovanje, zaposlenje ili smještaj u ustanovama, drugim pravnim osobama i kod fizičkih osoba o čemu osobe moraju priložiti odgovarajuću dokumentaciju. Potvrdu o izvršenoj prijavi, odnosno odjavi izdaje nadležno tijelo.⁷

Prijava ili odjava prebivališta i boravišta, odnosno prijava privremenog odlaska izvan Republike Hrvatske podnosi se osobno. Prijave za maloljetne osobe i osobe potpuno lišene poslovne sposobnosti te osobe djelomično lišene poslovne sposobnosti u pogledu davanja izjava ili poduzimanja radnji koje se odnose na osobna stanja u upravnoj stvari koja je predmet postupka podnose roditelji, odnosno skrbnici. Kada roditelji maloljetne osobe imaju prijavljeno prebivalište ili boravište na različitim adresama, prebivalište ili boravište maloljetne osobe prijavljuje se na adresi jednog roditelja, uz suglasnost drugog roditelja.

Ako roditelji maloljetne osobe ne žive u obiteljskoj zajednici, zahtjev podnosi roditelj s kojim maloljetna osoba živi na temelju odluke nadležnog tijela, a prebivalište maloljetne osobe prijavljuje se na adresi tog roditelja. Ako roditelji maloljetne osobe ne žive u obiteljskoj zajednici, a nije donesena odluka nadležnog tijela o tome s kojim će roditeljem maloljetna osoba živjeti, prebivalište maloljetne osobe prijavljuje se na adresi roditelja s kojim živi, uz suglasnost centra za socijalnu skrb.⁸

Prema odredbama Zakona o prebivalištu obveza odjave prebivališta u Republici Hrvatskoj postoji za one hrvatske državljane koji su iselili iz Republike Hrvatske radi trajnog nastanjenja u drugoj državi. Prema tome odjaviti prebivalište u Republici Hrvatskoj mora samo ona osoba koja se trajno nastanila u inozemstvu. Hrvatski državljanin koji se ne namjerava iseliti iz Republike Hrvatske radi trajnog nastanjenja u drugoj državi, nego privremeno boravi izvan Republike Hrvatske radi obrazovanja, zaposlenja, dugotrajnog

⁷ Čl. 4. Zakona o prebivalištu.

⁸ Kaleb, Z., op. cit. (bilj 4), str. 549.

liječenja i drugih razloga prema odredbama čl. 3. st. 5. nije dužan odjaviti prebivalište u Republici Hrvatskoj. Ta osoba je dužna policijskoj upravi ili postaji na čijem području ima prijavljeno prebivalište u Republici Hrvatskoj dojaviti da privremeno boravi u inozemstvu.⁹

Osobe koje su zaposlene u inozemstvu, ali nemaju namjeru trajno se nastaniti u inozemstvu, nisu dužne odjaviti prebivalište u Republici Hrvatskoj. Te su osobe dužne dojaviti da privremeno borave u inozemstvu i dojavu obnoviti nakon proteka razdoblja od 5 godina te nadalje dojavu o privremenom boravku u inozemstvu obnavljati nakon svakog daljnjeg proteka razdoblja od tri godine, ako i dalje budu boravile u inozemstvu.

Međutim, osobe koje imaju prijavljeno prebivalište u Republici Hrvatskoj, ali nisu nikad živjele u mjestu prijavljenog prebivališta (prebivalište su prijavile fiktivno), dužne su odjaviti svoje prebivalište u Republici Hrvatskoj bez obzira žive li i dalje u državi u kojoj su živjele i prije fiktivne prijave prebivališta u Republici Hrvatskoj ili sada žive u nekoj drugoj državi.

2.3.1. Posljedice odjave prebivališta

Ako se osobi po službenoj dužnosti odjavi prebivalište, osobna iskaznica izdana takvoj osobi prestaje važiti.¹⁰ To je logično jer prema članku 1. st. 1. Zakona o osobnoj iskaznici, osobna iskaznica dokazuje i prebivalište. Prilikom odjave prebivališta ta osoba je dužna vratiti osobnu iskaznicu radi njenog fizičkog poništenja. Odjava prebivališta obuhvaća i druge posljedice jer je policija dužna dostaviti sve promjene u zbirci prebivališta tijelu koje vodi registar birača. Zato je nužno brisanje iz registra birača osobe koja svoje biračko pravo ostvaruje kao osoba s prebivalištem u Republici Hrvatskoj.

Zato je nužno da se stvarno utvrdi da osoba ne živi na mjestu u kojem je prijavila prebivalište.

Pred policijska tijela postavlja strogi standard utvrđivanja činjenica potrebnih za nedvojbeno zaključivanje o tome živi li osoba na adresi prijavljenog prebivališta.

⁹ Čl. 3. Zakona o prebivalištu.

¹⁰ Čl. 15. Zakona o osobnoj iskaznici NN, br. 62/15, 42/20, 144/20 i 114/22.

2.3.2. Prebivalište i registar birača

U skladu sa Zakonom o registru birača, registar birača je zbirka osobnih podataka o svim biračima hrvatskim državljanima s prebivalištem u Republici Hrvatskoj i hrvatskim državljanima koji nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj.¹¹ Pri provođenju izbora sastavlja se popis birača koji se sastoji od podataka iz evidencije hrvatskih državljana s prebivalištem u Republici Hrvatskoj koji imaju važeće osobne iskaznice, evidencije privremeno upisanih birača, birača kojima je izdana potvrda za glasovanje izvan mjesta prebivališta, itd. te koji služi kao temelj za glasovanje na dan izbora odnosno referenduma. Treba istaknuti da birači glasuju tako da oni koji imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj glasuju na biračkim mjestima na području Republike Hrvatske određenima prema njihovu prebivalištu, a birači (hrvatski državljani) koji nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj imaju pravo na zastupljenost u Hrvatskom saboru i biraju svoje zastupnike u posebnoj izbornoj jedinici.

Za ostvarivanje biračkog prava u Republici Hrvatskoj bitno je prebivalište birača. Oni koji imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj glasuju u jednoj od postojećih deset izbornih jedinica, a oni koji nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj glasuju u posebnoj izbornoj jedinici. Dakle, prijava prebivališta ujedno znači i osiguranje mogućnosti izvršavanja biračkog prava hrvatskog državljanina u Republici Hrvatskoj.

2.4. Prebivalište i ostvarivanje određenih prava

Ostvarivanje određenih prava u školstvu ostvaruje se na temelju prebivališta. Upis u osnovnu školu provodi se prema čl. 16. st. 2. na temelju upisnog područja, odnosno mjesta prebivališta određene osobe.¹² Za upis djeteta u pravilu je potrebna potvrda o prebivalištu ili boravištu ili potvrda o boravku za dijete i roditelje. Upisno područje za osnovne škole kojima je osnivač jedinica lokalne ili područne samouprave je prostorno područje s kojeg se učenici upisuju u određenu osnovnu školu na temelju prebivališta, odnosno prijavljenog boravišta i određuje ga osnivač škole.¹³

Upisnim područjem s kojeg se učenici upisuju u osnovnu školu nad kojom osnivačka prava ima druga pravna ili fizička osoba, smatra se područje Republike Hrvatske. Upis djece u

¹¹ Čl. 3. Zakona o registru birača N.N., br. 144/12, 105/15 i 98/19.

¹² Čl. 16. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, NN 87/2008, 86/2009, 92/2010, 105/2010, 90/2011, 5/2012, 16/2012, 86/2012, 94/2013, 152/2014, 7/2017, 68/2018, 98/2019, 64/2020.

¹³ Čl.16. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi.

osnovnu školu provodi se prema planu upisa koji donosi upravno tijelo županije nadležno za poslove obrazovanja, na temelju upisnih područja utvrđenih u skladu s odredbama članka 16. zakona.

Prava u sustavu socijalne skrbi mogu ostvariti hrvatski državljani s prebivalištem u Hrvatskoj, odnosno stranac i osoba bez državljanstva sa stalnim i privremenim boravkom u Hrvatskoj.¹⁴ O priznavanju prava na naknade u sustavu socijalne skrbi rješenjem odlučuje nadležni Zavod za socijalni rad prema mjestu prebivališta, dok naknadu za troškove stanovanja priznaje jedinica lokalne samouprave i Grad Zagreb. Ako stranka nema prebivalište na području Republike Hrvatske, mjesno je nadležno tijelo prema mjestu boravišta u Republici Hrvatskoj. Ako nema ni boravište u Republici Hrvatskoj, mjesno je nadležno tijelo prema mjestu posljednjeg prebivališta, odnosno boravišta na području Republike Hrvatske. U iznimnim slučajevima, ako se mjesna nadležnost ne može odrediti niti na jedan od gore opisanih načina, mjesno nadležno tijelo odredit će se prema mjestu na kojem je nastao povod za pokretanje i vođenje upravnog postupka. Neka od prava koja stranka može ostvariti su zajamčena minimalna naknada, naknada za troškove stanovanja, naknada za ugroženog kupca energenata, naknada za osobne potrebe korisnika smještaja, jednokratna naknada, naknada za redovito studiranje, plaćanje troškova smještaja u učeničkom domu.

Obvezno zdravstveno osiguranje provodi Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje (HZZO). Prava iz obveznoga zdravstvenog osiguranja obuhvaćaju prava na zdravstvenu zaštitu i prava na novčane naknade. Na obvezno zdravstveno osiguranje u HZZO-u obvezno se prijavljuju osobe koje u Hrvatskoj imaju utvrđeno prebivalište, te stranci s odobrenim stalnim ili privremenim boravkom, ako međunarodnim ugovorom nije drugačije određeno sukladno čl. 4. st. 1.¹⁵

Osigurane osobe Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, koje privremeno borave izvan mjesta prebivališta, odnosno boravišta (npr. službeni put, godišnji odmor) imaju pravo u slučaju npr. traume, akutne upalne i zarazne bolesti, akutnog poremećaja koji zahtijeva terapijsko zbrinjavanje i sl. koristiti primarnu zdravstvenu zaštitu, osim utvrđivanja privremene nesposobnosti za rad, kod bilo kojeg ugovornog doktora primarne zdravstvene

¹⁴ Čl. 19. Zakona o socijalnoj skrbi, NN br. 18/22, 46/22, 119/22, 71/23.

¹⁵ Čl. 4. Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju, NN 80/13, 137/13, 98/19, 33/23.

zaštite u mjestu privremenog boravišta, u istom opsegu kao i kod izabranog doktora primarne zdravstvene zaštite.¹⁶

2.4.1 Utvrđivanje stvarnog prebivališta i odjava iz zbirke podataka

Policijska uprava na čijem području osoba ima prijavljeno prebivalište po službenoj će dužnosti donijeti rješenje o odjavi prebivališta osobe ako se terenskom provjerom utvrdi da osoba stvarno ne živi na prijavljenoj adresi ili o tome bude obaviještena od strane tijela javne vlasti, te drugih pravnih i fizičkih osoba. Tijela javne vlasti koja u provođenju postupaka iz svoje nadležnosti dođu do saznanja da osoba ne živi na adresi prijavljenog prebivališta, dužna su temeljem čl. 12. st. 2. o tome izvijestiti nadležnu policijsku upravu.¹⁷

Prije donošenja rješenja o odjavi prebivališta osobe, nadležna policijska uprava mora utvrditi činjenice i okolnosti na temelju kojih se može nedvojbeno zaključiti živi li osoba na adresi prijavljenog prebivališta. To je potrebno utvrditi sukladno čl. 8. ZUP-a koji ističe načelo utvrđivanja materijalne istine. Sukladno tome potrebno je u postupku utvrditi pravo stanje stvari i sve činjenice i okolnosti koje su bitne za zakonito i pravilno rješavanje upravne stvari.

Nadležna policijska uprava će postupiti sukladno odredbama i u slučaju kada utvrdi da se osoba iselila s područja Republike Hrvatske, a nije odjavila prebivalište kod nadležnog tijela ili putem nadležne diplomatske misije – konzularnog ureda Republike Hrvatske u inozemstvu.

Iznimno od čl. 12. st. 1., nadležna policijska uprava neće donijeti rješenje o odjavi prebivališta osoba koje su imale prijavljeno prebivalište sukladno propisima ako su:

- napustile prebivalište radi privremenog odlaska izvan Republike Hrvatske i o tome obavijestile nadležno tijelo, te su o razlozima privremenog odlaska priložile odgovarajuću dokumentaciju
- obuhvaćene programom obnove ili stambenog zbrinjavanja, a nekretnina im još nije obnovljena, vraćena ili nisu na drugi način stambeno zbrinute u Republici Hrvatskoj.¹⁸

Protiv rješenja žalba nije dopuštena, ali se može pokrenuti upravni spor.¹⁹ Ako tijekom provođenja postupka nadležna policijska uprava dođe do saznanja da osoba stvarno prebiva

¹⁶ Čl. 27. Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju.

¹⁷ Čl. 12. Zakona o prebivalištu.

¹⁸ Čl. 12. Zakona o prebivalištu.

na području drugog nadležnog tijela, o tome će bez odgode obavijestiti to tijelo. Nadležno tijelo na čijem području osoba stvarno prebiva upozorit će osobu na obvezu prijave prebivališta i pravne posljedice neizvršenja te obveze.

Da bi prevenirala moguće probleme, policija bi trebala sljedeće:

1. terenske provjere provoditi u duljem razdoblju (do tri mjeseca nema obveze prijave boravišta)
2. spisu predmeta uvijek priložiti detaljno izvješće o terenskim provjerama
3. detaljno utvrditi činjenično stanje svim dostupnim dokaznim sredstvima (izjave svjedoka, potvrde pružatelja javnih usluga o potrošnji energenata, vode, danas posebno podatkovnog prometa preko teleoperatera i sl.)
4. kao dokazno sredstvo posebno koristiti podatak gdje djeca pohađaju školu, gdje osobe imaju izabranog liječnika primarne zdravstvene zaštite, pedijatra i sl.
5. postupak voditi prema pravilima Zakona o općem upravnom postupku o provođenju ispitnog postupka, što uključuje usmenu raspravu (ako ima svjedoka) i sastavljanje zapisnika o svim bitnim radnjama u postupku ²⁰

I sam Ustavni sud navodi da do odjave prebivališta po službenoj dužnosti može doći, ali „samo kad upravno tijelo utvrdi sve činjenice i okolnosti na temelju kojih se može nedvojbeno zaključiti da osoba ne živi na adresi prijavljenog prebivališta“.²¹

¹⁹ Čl. 12. Zakona o prebivalištu.

²⁰ Staničić, F., Je li sređivanje registra birača Ustavni sud RH sam otežao vlastitom (prijajšnjom) odlukom?, Informator.hr, br. 6773 od 6. ožujka 2023., str. 5.

²¹ Ibid.

3. ZBIRKA PODATAKA O PREBIVALIŠTU I BORAVIŠTU

3.1. Sadržaj obrasca prijave i odjave

Zbirku podataka o prebivalištu i boravištu vodi ministarstvo nadležno za unutarnje poslove.²²

Zbirka podataka o prebivalištu i boravištu sadrži podatke o:

- osobama koje imaju prijavljeno prebivalište na području Republike Hrvatske,
- osobama koje su prijavile boravište na području Republike Hrvatske,
- osobama koje su odjavile prebivalište zbog trajnog iseljenja iz Republike Hrvatske,
- osobama koje su nadležnom tijelu prijavile privremeni odlazak izvan Republike Hrvatske koji traje duže od godinu dana,
- svim prijavljenim prebivalištima i boravištima,
- utvrđenim prebivalištima i adresama za kontakt beskućnika,
- osobama kojima je po službenoj dužnosti odjavljeno prebivalište,
- obavijestima osoba koje su dale stan na korištenje drugim osobama na razdoblje duže od tri mjeseca,
- adresama za dostave u sudskim postupcima koje su osobe nadležnom tijelu prijavile sukladno odredbama propisa kojim je uređen parnični postupak.

O prijavi i odjavi prebivališta te prijavi boravišta izdaje se potvrda koja sadrži sljedeće podatke: naziv tijela koje izdaje potvrdu, datum izdavanja, ime i prezime, ime roditelja, osobni identifikacijski broj, datum i mjesto rođenja, mjesto i adresa na kojoj je osoba prijavila prebivalište ili boravište i datum prijave, mjesto i adresa s koje je osoba odjavila prebivalište te potpis službene osobe. Zbirka podataka o prebivalištu i boravištu vodi se na središnjem informacijskom sustavu Ministarstva unutarnjih poslova.

Osobi se evidentira prebivalište u mjestu i na adresi na kojoj prijavljuje prebivalište s danom prijave, a odjavljuje s danom odjave prebivališta.

²² Čl. 14. Zakona o prebivalištu.

Osobi se evidentira boravište u mjestu i na adresi na kojoj prijavljuje boravište s danom prijave, a kao dan prestanka boravišta evidentira se dan koji je osoba prilikom prijave navela kao dan do kojeg smatra da će boraviti u mjestu boravišta.

Ako osoba prilikom prijave boravišta ne može odrediti do kada će boraviti u mjestu i na adresi boravišta, kao dan prestanka boravišta evidentira se dan na koji će proteći godinu dana od dana prijave boravišta.

Prilikom evidentiranja prijave prebivališta u zbirci podataka o prebivalištu i boravištu se evidentiraju sljedeći podaci: datum prijave, osobni identifikacijski broj i/ili matični broj građana, ime i prezime, rođeno prezime, ime roditelja, datum i mjesto rođenja, a za osobe rođene izvan Republike Hrvatske i država rođenja, državljanstvo, ukoliko osoba uz hrvatsko državljanstvo ima i državljanstvo neke druge države, nacionalna pripadnost, ukoliko se osoba želi izjasniti o svojoj nacionalnoj pripadnosti, zanimanje, školska ili stručna sprema, mjesto i adresa na koju se prijavljuje, broj članova kućanstva na čiju se adresu osoba prijavljuje te kat, površinu i broj stana na koji se prijavljuje, ime i prezime ili naziv i sjedište stanodavca te osobni identifikacijski broj i/ili matični broj stanodavca.²³

Obrazac 1, te dokumentacija o terenskim provjerama u vezi predmeta prijave prebivališta i boravišta kao i dokumentacija o postupku odjave prebivališta po službenoj dužnosti čuva se 5 godina od dana evidentirane prijave prebivališta ili boravišta ili dostave rješenja o odbijanju prigovora zbog neevidentiranja prijave ili dostave rješenja o odjavi po službenoj dužnosti iz zbirke podataka o prebivalištu i boravištu.

²³ Staničić, F., op. cit. (bilj. 5), str. 92 – 93.

3.1.1. Obrazac 1.

OBRAZAC 1
Zaokružite razlog popunjavanja

- A) PRIJAVA PREBIVALIŠTA
B) ODJAVA PREBIVALIŠTA
C) PRIJAVA BORAVIŠTA
D) PRIJAVA PRIVREMENOG ODLASKA IZVAN REPUBLIKE HRVATSKE

1.	Osobni identifikacijski broj i/ili matični broj građana			
2.	Ime i prezime			
3.	Rođeno prezime			
4.	Ime roditelja			
5.	Rođen(a)	Dan, mjesec i godina		
		Mjesto	Država (za rođene u inozemstvu)	
6.	Državljanstvo (ukoliko osoba ima i državljanstvo neke druge države)			
7.	Nacionalna pripadnost (ukoliko se osoba želi izjasniti o svojoj nacionalnoj pripadnosti)			
8.	Zanimanje, školska ili stručna sprema			
9.	Mjesto i adresa odakle dolazi	Grad ili općina		
		Naselje		
		Ulica ili trg i kućni broj		
		Država (za osobe koje dolaze iz inozemstva)		
10.	Mjesto i adresa na koju se prijavljuje	Grad ili općina		
		Naselje		
		Ulica ili trg i kućni broj		
11.	Broj članova kućanstva na čiju se adresu osoba prijavljuje	kat	površina stana	broj stana
12.	Ime i prezime ili naziv i sjedište stanodavca te osobni identifikacijski broj i/ili matični broj stanodavca			
13.	Mjesto i adresa prebivališta s koje se osoba odjavljuje radi iseljavanja iz Republike Hrvatske	Zemlja i mjesto u koje se useljava:		
14.	Mjesto i adresa prebivališta koju napušta radi privremenog odlaska izvan Republike Hrvatske	Zemlja i mjesto izvan Republike Hrvatske u koje privremeno odlazi, na koje vrijeme i razlog odlaska		
15.	Mjesto i adresa za kontakt beskućnika	Ime i prezime ili naziv i sjedište fizičke ili pravne osobe koja daje suglasnost za prijavu adrese za kontakt te njihov OIB i/ili MBG		
(mjesto i datum podnošenja prijave)		(potpis podnositelja zahtjeva)		

Napomena:

13. popunjavaju osobe koje odjavljuju prebivalište zbog iseljavanja iz Republike Hrvatske
14. popunjavaju osobe koje prijavljuju napuštanje prebivališta zbog privremenog odlaska izvan Republike Hrvatske
15. popunjavaju beskućnici koji prijavljuju adresu za kontakt

Osoba je dužna dati točne i istinite podatke

I Z J A V A

kojom ja _____,
(ime i prezime)

rođen-a _____,
(datum i mjesto rođenja)

OIB i/ili MBG _____,
(upisati osobni identifikacijski broj i/ili matični broj građana)

pod materijalnom i kaznenom odgovornošću izjavljujem da sam se nastanio-nastanila* /
privremeno boravim** u mjestu _____,
(grad ili općina)

naselje _____,
(naselje u sastavu grada ili općine)

na adresi _____,
(ulica ili trg te kućni broj)

u stanu/kući koje sam ja vlasnik***/suvlasnik***,

koje je vlasnik**** _____,
(ime i prezime stanodavca)

OIB i/ili MBG _____,
(upisati osobni identifikacijski broj i/ili matični broj stanodavca)

Upoznat sam da je za davanje netočnih i neistinitih podataka u izjavi predviđena novčana
kazna od 500,00 do 5000,00 kuna.

Identitet osobe koja daje izjavu utvrđen je uvidom u _____

(popunjava službena osoba)

Mjesto i datum davanja izjave

Potpis osobe koja daje izjavu

* podcrtava osoba koja prijavljuje prebivalište

** podcrtava osoba koja prijavljuje boravište

*** podcrtava osoba koja prijavljuje prebivalište/boravište u vlastitom stanu/kući

**** ispunjava osoba koja koja prijavljuje prebivalište/boravište kod stanodavca

3.2. Način vođenja zbirke

Zbirka podataka vodi se na središnjem informacijskom sustavu ministarstva nadležnog za unutarnje poslove, a adresni podaci moraju biti usklađeni s propisima kojima se uređuje vođenje prostornih jedinica.²⁴

Ministar nadležan za unutarnje poslove pravilnikom će propisati način vođenja zbirke podataka o prebivalištu i boravištu.

Ministarstvo nadležno za unutarnje poslove će nadležnom tijelu koje vodi registar birača elektroničkim putem, bez odgode, dostaviti podatke o svim promjenama u zbirci podataka o prebivalištu za osobe koje su navršile 18 godina života, sukladno odredbama zakona kojim se uređuje vođenje registra birača.

Obrada osobnih podataka sadržanih u zbirci podataka o prebivalištu i boravištu i davanje podataka iz te zbirke primateljima obavlja se pod uvjetima propisanim zakonom kojim je uređena zaštita osobnih podataka.

Ministarstvo nadležno za unutarnje poslove dužno je na zahtjev državnih tijela te pravnih osoba i građana koji za to imaju pravni interes dati podatke iz zbirke podataka o prebivalištu i boravištu.

Ministarstvo nadležno za unutarnje poslove odbit će dati podatke iz zbirke podataka o prebivalištu i boravištu ako podnositelj zahtjeva ne dokaže postojanje pravnog interesa ili ako postoji osnovana sumnja da će podatke iz te zbirke zloupotrijebiti.

²⁴ Pravilnik o sadržaju obrazaca i načinu vođenja zbirke podataka o prebivalištu i boravištu, NN br. 27/13, 38/23.

4. PRAKSA UPRAVNIH SUDOVA I USTAVNOG SUDA

4.1. Praksa upravnog suda

a) Us I 453/2018-2²⁵

Predmet spora je odjava prebivališta i utvrđenje prestanka važenja osobne iskaznice u smislu odredbi Zakona o prebivalištu („Narodne novine“ broj: 144/12. i 158/13.) i Zakona o osobnoj iskaznici („Narodne novine“ broj: 62/15.). U upravnom sporu tužitelja J. K. B., G. N..., H., protiv tuženika Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Policijske uprave splitsko-dalmatinske, Split, T. h. b. z., radi odjave prebivališta. Postupak odjave prebivališta, pokrenut je i proveden po službenoj dužnosti, a na temelju pisane obavijesti M. B., u kojoj se između ostalog navodi kako tužitelj ne živi na adresi prijavljenog prebivališta. U cilju utvrđivanja činjenice prebivanja tužitelja na adresi prijavljenog prebivališta, obavljena je terenska provjera u više navrata od strane službenika nadležne policijske postaje i nedvojbeno je utvrđeno da tužitelj ne živi na adresi prijavljenog prebivališta.

Tijekom vršenja terenske provjere tužitelj nije zatečen na prijavljenoj adresi, te su policijski službenici u razgovoru sa vlasnicom objekta i susjedima došli do saznanja da tužitelj nije nikad stanovao na navedenoj adresi. Također, mjesni poštari je policijskim službenicima rekao da u više navrata, prilikom pokušaja uručivanja pismena za tužitelja, nikoga nije zatekao na navedenoj adresi. Prema stajalištu suda, kod nedvojbeno utvrđene činjenice da tužitelj ima prijavljeno prebivalište na adresi U. G. N., H. na kojoj stvarno ne živi te da tužitelj posjeduje osobnu iskaznicu kojom dokazuje adresu na kojoj ne stanuje, pravilno je tuženo tijelo utvrdilo da su se stekli uvjeti za primjenu odredbe članka 12. stavka 1. Zakona o prebivalištu.

b) UsI-3664/21-6²⁶

Predmet spora je osporavanje rješenja tuženika Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Policijske uprave, br. 511-10-10-04/02 UP/I-222/2021. od 5. studenog 2021., kojim je objavljeno prebivalište tužitelja s adrese, te je naloženo tužitelju vraćanje osobne iskaznice u roku od osam dana od dana izvršnosti rješenja. Tužitelj osporava zakonitost tuženikove odluke zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, pogrešne primjene materijalnog prava i povrede odredbi postupka. Tužitelj je naveo kako je vlasnik kuće na

²⁵ Presuda Upravnog suda u Splitu, J. K. B. protiv MUP-a, Us I 453/2018-2.

²⁶ Presuda Upravnog suda u Zagrebu, A. Š. protiv MUP-a, UsI-3664/21-6.

adresi ..., P. te u istoj živi preko 30 godina, a zadnjih 7 godina privremeno boravi u Njemačkoj gdje radi te za navedeno ima sve potrebne dozvole, sukladno njemačkim propisima. Napomenuo je kako su policajci PP K. pogrešno terenskom provjerom utvrdili da tužitelj ne živi na predmetnoj adresi jer tužitelj doista na predmetnoj adresi živi, dok u Njemačkoj ima privremeni boravak zbog posla. Svojim su pogrešnim utvrđenjem policajci PP K., te MUP PU prekršili odredbe čl. 12. st. 1. i 3. Zakona o prebivalištu jer nisu utvrdili činjenice na temelju kojih su mogli nedvojbeno utvrditi živi li osoba na adresi prijavljenog prebivališta. Tužitelj nije zatečen na prijavljenoj adresi, te mu je sukladno čl. 30. ZUP-a, upućen poziv radi izjašnjavanja o svim činjenicama vezanim za prebivalište na navedenoj adresi. Poziv je nakon drugog pokušaja uručenja ubačen dana 31. ožujka 2021. u sandučić, što se prema čl. 85 ZUP-a smatra danom uručenja, osim ako stranka dokaže da iz opravdanih razloga nije mogla primiti pismo. Tužitelj se nije odazvao. Tuženik je naveo kako je u provedenom postupku utvrđeno da tužitelj ne živi na prijavljenoj adresi, a također nema prijavljen privremeni odlazak.

Tuženik je činjenice odlučne za rješavanje predmetne upravne stvari utvrdio, u osnovi, isključivo na temelju terenske provjere od 31. prosinca 2021., izvršene na predmetnoj adresi, na temelju iskaza, navodno bivše supruge tužitelja koja je izjavila kako je kuća na adresi ..., P., u vlasništvu nje i njezinog bivšeg supruga, ovdje tužitelja, a ona jedina stanuje na predmetnoj adresi, njezino prebivalište nije razvidno iz spisa predmeta, a koji se temelje na posrednim saznanjima, što samo po sebi ne isključuje dopuštenost ni primjenjivost navedenog dokaza, ali utječe na njegovu ocjenu pri sagledavanju cjeline dokaznog materijala. Ista je navela kako tužitelj unazad četiri godine ne stanuje na navedenoj adresi, živi u Republici Njemačkoj na nepoznatoj adresi, a njihov sin I. Š. također živi u Njemačkoj. Spis predmeta ne sadrži dokaz o vlasništvu predmetne kuće niti je razvidno kad je i da li je D. M. kupio kuću na navedenoj adresi.

Iz spisa upravnog postupka ne proizlazi da su tijekom upravnog postupka na odgovarajući način uzete izjave svjedoka, prema članku 30. stavak 1., članku 70. i članku 76. Zakona o općem upravnom postupku, već proizlazi da su policijski službenici samo obavili razgovor sa sestrom tužitelja i obavijesni razgovor sa D. M.. Pri tome je nejasno da policijski službenici vrše terensku provjeru adrese, a da nisu pokušali obaviti razgovor niti s jednim susjedom, niti o tome postoje bilo kakvi podaci u spisu. Kraj takvog stanja stvari, sud nalazi da je ispitni postupak manjkavo proveden jer niti jedna terenska provjera nije obavljena u stanu na predmetnoj adresi u cilju utvrđivanja činjenice prebivanja tužitelja.

Okolnost da tužitelj nije zatečen na adresi prijavljenog prebivališta nije sama po sebi dostatna za zaključak da tužitelj tu ne živi, jer odredbama zakona nije propisano koliko vremena tijekom godine netko mora stanovati na prijavljenoj adresi stanovanja da bi se smatralo da osoba stvarno živi na toj adresi, a niti su s tim u vezi citiranim zakonom propisana neka posebna ograničenja.

c) Usž 2733/2023-2²⁷

Visoki upravni sud Republike Hrvatske donio je presudu u upravnom sporu tužitelja G. K. protiv Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Policijske uprave Z. zbog odjave prebivališta odlučujući o žalbi tužitelja protiv presude Upravnog suda u Zagrebu poslovni broj: UsI-3308/2022-10. Visoki upravni sud je presudio da se odbija žalba i potvrđuje presuda Upravnog suda u Zagrebu. Tužitelj je podnio žalbu protiv prvostupanjske presude iz svih razloga propisanih čl. 66 Zakona o upravnim sporovima. Ističe da su on i supruga 70-ih godina kupili građevinsko zemljište i prije ikakve gradnje zatražili i dobili sve potrebne dokumente na adresu Navodi da nije dobio nikakve obavijesti u vezi promjene adrese i traži da ga se sasluša, te navodi da nije pozvan na raspravu 11. rujna 2023. S obzirom na izneseno, proizlazi da predlaže da ovaj Sud poništi prvostupanjsku presudu i predmet vrati na ponovno odlučivanje. Tuženik u odgovoru na žalbu ponavlja utvrđene činjenice te ističe da je tijekom postupka na nedvojben način utvrđeno da tužitelj uistinu ne živi na adresi prijavljenog prebivališta .. već na (novonastaloj) adresi ... Uvidom u zbirku podataka o prebivalištima Ministarstva unutarnjih poslova utvrđeno je da je tužitelj dana 21. studenog 2022. prijavio prebivalište na adresi S. I. Z., te predlaže da Sud odbije žalbu kao neosnovanu. Iz podataka spisa predmeta proizlazi da je prvostupanjski sud osporenu presudu utemeljio na dokazima i činjenicama utvrđenim u postupku donošenja pojedinačne odluke javnopravnog tijela, nakon čega je, pravilnom primjenom mjerodavnog materijalnog prava utvrdio da su ispunjene zakonske pretpostavke za odjavu prebivališta tužitelja s adrese. Iz podataka spisa proizlazi da je navedena adresa ... dodijeljena nekretnini u vlasništvu Ž. K., po čijem zahtjevu da se odjave ostale osobe prijavljene na toj adresi je tuženik postupao i obavio terensku provjeru. Spisu prileži rješenje Ureda za katastarsko – geodetske poslove Ispostave S. I. Z., klasa: UP/I 015-09/00-01/11, urbroj: 238-05/4-00-1 od 14. siječnja 2000. kojim se građevini izgrađenoj na katastarskoj čestici 472/52 k.o. L. s dosadašnjim kućnim brojem ... u naselju B. određuje novi kućni broj u naselju L.

²⁷ Presuda Visokog upravnog suda RH, G.K. protiv MUP-a, Usž 2733/2023-2.

Sud smatra da donošenjem osporenog rješenja kojim se odjavljuje prebivalište tužitelja sa adrese na kojoj je ranije prijavio prebivalište nije povrijeđen zakon na štetu tužitelja. Zato što nije sporno da se adresa (naziv ulice i kućni broj) nekretnine u kojoj tužitelj prebiva promijenila pa je, odgovarajućom primjenom odredbe članka 12. stavka 1. Zakona o prebivalištu osporeno rješenje doneseno u skladu sa zakonom. Sud smatra da je pobijana presuda pravilna i zakonita kako u pogledu utvrđenih činjenica tako i u pogledu primjene postupovnog i materijalnog prava.

d) Usž 1955/2022-2²⁸

Visoki upravni sud Republike Hrvatske donio je presudu u sporu tužitelja E. I. protiv tuženika Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Policijske uprave I. zbog odjave prebivališta. Sud je presudio da se odbija žalba tužitelja i potvrđuje presuda Upravnog suda u Rijeci poslovni broj: UsI-155/2022-6 od 17. ožujka 2022. godine. Tužitelj u žalbi izjavljenoj protiv citirane presude prvostupanjskog suda ističe da nije niti osporio činjenicu da nije živio na adresi sa koje mu se odjavljuje prebivalište, međutim, postavlja se, po tužitelju, pitanje da li to nije činio iz opravdanog razloga i da li je kod tužitelja postojala namjera da nastavi živjeti na navedenoj adresi, napominjući da su mu rješenjem Općinskog državnog odvjetništva u Pazinu od 21. siječnja 2019. godine izrečene mjere opreza i to mjera opreza zabrane približavanja određenoj osobi i zabrane uspostavljanja ili održavanja veze s određenom osobom iz čl. 98. stavak 2. točka 4. i 5. ZKP/08 i to oštećenice N. K. Ističe da nije riješena bračna stečevina, te da nije imao prebivalište na navedenoj adresi iz opravdanih razloga, jer na istoj adresi nije mogao živjeti, ali da je postojala namjera vraćanja na tu adresu, te da je o tom predlagao saslušanje bivše supruge. Predlaže poništiti osporenu presudu i predmet vratiti istom sudu na ponovno suđenje. Sud smatra da je prvostupanjski upravni sud pravilno postupio kada je odbio tužbeni zahtjev tužitelja, pri čemu je za svoju odluku naveo pravno relevantne razloge, utemeljene na podacima iz spisa i pravilnoj primjeni mjerodavnog materijalnog prava. Sud nalazi da se osporena presuda prvostupanjskog suda ne može ocijeniti nezakonitom niti po jednoj osnovi propisanoj zakonskom odredbom iz razloga na koje tužitelj upire u žalbi. Sud je osnovano zaključio da tužitelj ne živi na prijavljenoj adresi prebivališta već dvije godine obrazlažući isto da su tužitelju ukinute mjere opreza određene rješenjem ODO-a od 21. siječnja 2019. godine, dana 9. travnja 2021. Tužitelju je poslan poziv na navedenu adresu radi izjašnjenja 25. listopada 2021. godine kojim se tužitelj poziva da pristupi u Policijsku postaju dana 15. studenoga 2021. godine radi utvrđivanja činjeničnog

²⁸ Presuda Visokog upravnog suda RH, E.I. protiv MUP-a, Usž 1955/2022-2.

stanja vezanog za utvrđivanje stvarnog prebivališta tužitelja, a pošiljka se vratila s naznakom "Obaviješten, nije podigao pošiljku", a što je u vrijeme kada nisu bile na snazi mjere opreza.

Tužitelj žalbenim navodima nije doveo u sumnju pravilnost utvrđenog činjeničnog stanja, a niti pravilnost primjene mjerodavnog materijalnog prava, te Visoki upravni sud nije našao osnove za usvajanje žalbe.

e) Usž 1004/2023-2²⁹

Visoki upravni sud Republike Hrvatske presudio je da se odbija žalba tužitelja V. R. protiv tuženika Ministarstva unutarnjih poslova, Policijske uprave P. radi odjave prebivališta. Rješenjem tuženika objavljeno je tužiteljevo prebivalište s adrese K., te je naloženo tužitelju u roku od 8 dana od dostave tog rješenja vratiti tuženiku osobnu iskaznicu broj: ... izdanu u Policijskoj postaji P., dana 13. travnja 2021. s rokom važenja do 13. travnja 2026. Tužitelj osporava presudu suda prvoga stupnja te navodi da je presuda donesena uz povredu pravila upravnog spora te na temelju pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. Tuženik navodi da su dokazni prijedlozi tužitelja nesvrshodni za meritum upravne stvari, te da tužitelj osim prijavljenog prebivališta u Bosni i Hercegovini od 11. listopada 2022. ima prijavljeno prebivalište i u gradu F., Republika Njemačka. Prema evidencijama tuženika tužitelj ima prijavljeno prebivalište u Republici Hrvatskoj, na adresi K., P. od 20. travnja 2001., a 11. studenoga 2015. prijavio je privremeni odlazak izvan Republike Hrvatske u Bosnu i Hercegovinu, grad B. L., radi zaposlenja s očekivanim izbijanjem do 11. studenoga 2020. Dana 29. veljače 2022. tuženik je izvršio terensku provjeru tužiteljevog prebivanja na prijavljenoj adresi te je došao do saznanja da se tužitelj nalazi na području Bosne i Hercegovine, a da na adresu prijavljenog prebivališta dolazi jedanput do dva puta godišnje. Pozivom od 20. travnja 2022. tuženik je uredno u smislu članka 85. stavka 3. ZUP-a NN 20/10. i 110/21. pozvao tužitelja izjasniti se o okolnostima važnim za postojanje prebivališta u Republici Hrvatskoj. Tužitelj se pozivu nije odazvao. Prema ocjeni Suda, proizlazi da težište tužiteljevih životnih interesa nije u Republici Hrvatskoj. U razdoblju od 2015. do 11. studenoga 2020. tužitelj je radio u Bosni i Hercegovini, nakon toga rezultati terenske provjere iz 2022. godine upućuju na to da tužitelj u Republiku Hrvatsku dolazi samo jedanput do dva puta godišnje, dok je tužitelj u 2022. godini prijavio prebivalište u Saveznoj Republici Njemačkoj. Spisu prileži i dokaz da je tužitelj 11. listopada 2022. prijavio prebivalište te zatražio izdavanje osobne iskaznice sa adresom u Republici Njemačkoj, F.. O navedenoj

²⁹ Presuda Visokog upravnog suda RH, V.R. protiv MUP-a, Usž 1004/2023-2.

činjenici tužitelj je osobno priložio dokaz, potvrdu prijave adrese u gradu F., N. od 12. srpnja 2022.

Tuženik je pravilno odjavio tužiteljevo prebivalište u Republici Hrvatskoj te tužitelju naložio povrat osobne iskaznice radi njenog poništenja.

f) Us I 3731/2021-8³⁰

Upravni sud u Zagrebu presudio je u upravnom sporu tužitelja A. D. protiv Ministarstva unutarnjih poslova, Policijske uprave Zagrebačke zbog odjave prebivališta. Odbija se tužbeni zahtjev za poništavanje rješenja Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Policijske uprave zagrebačke. Tužitelj u tužbi ukazuje kako je osporenim rješenjem pogrešno utvrđeno činjenično stanje, jer on na prijavljenoj adresi stvarno prebiva. Navodi kako je u trenutku kad mu je bio upućen poziv radi očitovanja na utvrđene okolnosti bio na području Bosne i Hercegovine zbog smrti svog sina radi čega pismena u tom razdoblju i nije zaprimio. Ističe da obrazloženjem osporenog rješenja nije navedeno koje osobe su zatečene na predmetnoj adresi, iz kojeg razloga zaključuje da se na iskazima tih osoba ne može temeljiti zaključak o njegovom stvarnom životu u mjestu prijavljenog prebivališta

Izvršena je terenska provjera na osnovu koje je sastavljeno Izvješće PU Zagrebačke, PP S., od 5. rujna 2021. Tim izvješćem navedeno je kako po dolasku policijskih službenika na adresu prijave obitelji D., ta obitelj nije zatečena, već su zatečene druge osobe koje su suglasno iskazale kako poznaju obitelj D., ali da članove te obitelji nisu vidjeli dulje vrijeme, da ne znaju gdje se trenutno nalaze, te da imaju kontakt telefonski broj tužitelja. Uvidom u ustupljeni telefonski broj Sud utvrđuje kako se radi o telefonskom broju mobilne mreže registrirane u Bosni i Hercegovini. . Spisu tuženika je priložena obavijest kojom je u skladu s citiranim zakonskim člankom dostavljena tuženiku službena zabilješka, PU S. – d., PGP I., broj: 511-12-27-06-2153/2021, od 2. kolovoza 2021., a sukladno kojoj se navodi kako je A. D. od 1. siječnja 2021., do 2. kolovoza 2021., evidentirano 15 prelazaka državne granice s kratkotrajnim boravkom u Republici Hrvatskoj, a što odgovara drugim saznanjima javno pravnog tijela da navedena osoba sa svojom obitelji živi na K., O., gdje i radi.

Tuženik je zakonito utvrdio da tužiteljica ne prebiva na adresi prijave, stoga je valjano istu s te adrese odjavio te joj sukladno utvrđenim činjenicama i temeljem odredbi Zakona pravilno naložio povrat osobne iskaznice.

³⁰ Presuda Upravnog suda u Zagrebu, A.D. protiv MUP-a, Us I 3731/2021-8.

g) Usž 1910/2022-3³¹

Visoki upravni sud Republike Hrvatske u upravnom sporu tužiteljice A. D. iz K., protiv tuženika Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Policijske uprave d.-n., radi odjave prebivališta presudio je da se odbija žalba tužiteljice kao neosnovana. Protiv prvostupanjske presude tužiteljica je podnijela žalbu s prijedlogom da se ista ukine i vrati prvostupanjskom sudu na ponovno raspravljanje i odlučivanje, uz uputu da je u konkretnom slučaju potrebno izvesti dokaz saslušanjem stranaka i svjedoka. Smatra kako je obrazloženje suda u cijelosti izostalo, pa presuda ne sadrži razloge o odlučnim činjenicama, jer sud nije uzeo u obzir u koje je vrijeme, dana i godine su provjere vršene, te je li u to vrijeme normalno da zaposleni ljudi i školska djeca nisu kod kuće, zbog čega je prvostupanjskom sudu nužno ukazati na potrebu za davanjem obrazloženja koje treba biti životno i logično, a ne da se svede na bezuvjetno vjerovanje djelatnicima tuženika. Tuženik u odgovoru na tužbu navodi kako smatra da je upravni sud pravilno u osporenoj presudu utvrdio da tužiteljica nije trajno nastanjena na adresi prijavljenog prebivališta, već u G. P. u Bosni i Hercegovini sa članovima svoje obitelji, suprugom I., te djecom L. i M. Ističe kako je upravni sud u svojoj presudi ispravno istaknuo kako je u spisu priložen dopis nadležnog tijela Federacije Bosne i Hercegovine od 20. ožujka 2019., iz kojeg proizlazi da tužiteljica, odnosno njezin suprug I. D., te djeca L. i M., imaju prebivalište u G. P., Bosna i Hercegovina od 2013., odnosno 2015. za stalno. Prije donošenja osporavanog rješenja izvršeno je više terenskih provjera, o čemu su sačinjene i službene zabilješke od 4. i 15. siječnja 2018., te 19. rujna 2019., iz kojih proizlazi da navedenim danima policijski službenici na predmetnoj adresi nisu zatekli tužiteljicu, kao ni članove njene uže obitelji (supruga I., te djecu L. i M.), dok je zatečeni stanodavac, inače otac tužiteljice I. Č. izjavio da se tužiteljica zajedno sa suprugom i djecom nalazi u mjestu G. P. u Bosni i Hercegovini, da se djeca školuju u M. Policijski službenici obavili su i razgovor s djelatnicima tvrtke Komunalno održavanje P., koja se bavi odvozom otpada, temeljem razgovora je utvrđeno da korisnik usluga I. Č., mjesečno plaća naknadnu za odvoz miješanog komunalnog otpada za ukupno tri člana domaćinstva, te da u evidenciji usluga navedene tvrtke ne postoje tužiteljica i njezin suprug I. Prema službenim zabilješkama od 25. i 28. siječnja 2021., tužiteljica i njena obitelj ponovno nisu zatečeni na predmetnoj adresi već je zatečen T. Č., brat tužiteljice, koji je u bitnom izjavio da na predmetnoj adresi živi on, njegovo otac I. i majka T.

³¹ Presuda Visokog upravnog suda RH, A.D. protiv MUP-a, Usž 1910/2022-3.

Sud je ocijenio da je prvostupanjski sud osnovano odbio tužbeni zahtjev tužiteljice pozivom na odredbu članka 57. stavka 1. ZUS-a, potvrđujući time tuženikovo rješenje zakonitim, a presudu je donio uz pravilnu primjenu materijalnog prava, što žalbenim razlozima tužiteljica nije dovela u sumnju, a zbog čega Visoki upravni sud žalbene razloge nije ocijenio osnovanima, uključujući i prigovor o povredi pobliže navedenih ustavnih prava.

h) Us I 1245/2022-6³²

Upravni sud u Osijeku u upravnom sporu tužitelja V. R. protiv tuženika Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Policijske uprave požeško-slavonske presudio je da se tužbeni zahtjev odbija kao neosnovan. Tužitelj u tužbi navodi da je od 1980. mali poduzetnik, da posjeduje tvrtku u Banja Luci, te da je osiguran u Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje. Iznosi navode koji nemaju veze s predmetom spora, o čipiranju i progonjenju njega i njegove obitelji, a na koje okolnosti predlaže vještačenje usne šupljine po stomatologu. Navodi i da će radi liječenja neko vrijeme provesti u Njemačkoj, o čemu je obavijestio tuženika. Iz sadržaja tužbe proizlazi da predlaže Sudu poništiti osporavano rješenje tuženika. Tuženik u odgovoru na tužbu ponavlja navode iz osporavanog rješenja i zakonske odredbe primijenjene u konkretnom slučaju te zaključuje kako je u postupku utvrđeno da tužitelj nije nastanjen na adresi prijavljenog prebivališta te mu je izdana osobna iskaznica na adresi na kojoj stvarno ne živi, da u zakonskom roku nije prijavio prebivalište na novu adresu stanovanja niti je podnio zahtjev za prijavu privremenog odlaska izvan Republike Hrvatske. Iz podataka spisa proizlazi kao nesporno da prema podacima o prebivalištu i boravištu Ministarstva unutarnjih poslova tužitelj ima prijavljeno prebivalište na adresi, P., od 20. travnja 2001., te je 11. studenoga 2015. prijavio privremeni odlazak izvan Republike Hrvatske, u Bosnu i Hercegovinu, Banja Luku, u svrhu rada, s očekivanim izbivanjem do 11. studenoga 2020. Provedena je terenska provjera po Policijskoj postaji Pakrac te iz službenog izvješća broj: 511-22-07-1/11-10/20-22. M.K. proizlazi da se terenskom provjerom došlo do saznanja da se tužitelj nalazi na području Bosne i Hercegovine na nepoznatoj adresi, a da na adresu u K. dolazi jedan do dva puta godišnje.

U provedenom postupku pravilno je utvrđeno da tužitelj ima prijavljeno prebivalište na adresi na kojoj stvarno ne živi, a koju činjenicu tužitelj nije doveo u sumnju, da u zakonskom roku nije prijavio prebivalište na novu adresu stanovanja niti podnio zahtjev za prijavu

³² Presuda Upravnog suda u Osijeku, V.R. protiv MUP-a, Us I 1245/2022-6.

privremenog odlaska izvan Republike Hrvatske. Stoga je pravilno utvrđeno činjenično stanje i ispunjene su potrebne pretpostavke za odjavu prebivališta tužitelja prema članku 12. stavku 1. Zakona o prebivalištu.

i) Us I 838/2021-8³³

Upravni sud u Rijeci presudio je da se odbija tužbeni zahtjev tužiteljice D. B. radi poništenja rješenja tuženog Ministarstva unutarnjih poslova, Policijske uprave istarske. Tužiteljica je pravodobno podnijela tužbu kojom osporava zakonitost rješenja tuženika, te u bitnome navodi da je iz izvotka iz zemljišnih knjiga Općinskog suda u Pazinu, Zemljišno knjižnog odjela Poreč razvidno da je suprug tužiteljice suvlasnik svih čestica u navedenom ulošku, pa tako i k. č. br. zgr. xx, da je iz kopije krupnog plana za naselje S. I. iz xxx. jasno iscrtano u opsegu kućnog broja, razvidan položaj čestice i zgrade na kućnom broju xx na koje tužiteljica zajedno sa sinom i suprugom stanuje i živi. Također navodi kako su i roditelji supruga tužiteljice cijeli život živjeli u istoj kući gdje sada živi i tužiteljica i da su uvijek bili prijavljeni na adresi sa kućnim brojem xx i osporava u cijelosti vjerodostojnost izvotka iz Registra prostornih jedinica od 23. prosinca 2020., a koji izvadak da je isključivi i jedini temelj za donošenje pobijanog rješenja tuženika. Tuženik u odgovoru na tužbu navodi kako je Policijska postaja Poreč temeljem obavijesti J. B. od 28. svibnja 2021. pokrenula postupak odjave prebivališta po službenoj dužnosti za tužiteljicu obzirom da prema navodima iz obavijesti ista živi na adresi V., S. I., S. I. x, a ne na adresi V., S.I., S. I. i stoga sve navode iz tužbe smatra neosnovanima i ostaje kod svih razloga navedenih u obrazloženju osporavanog rješenja. Ističe da je od strane policijskog službenika, Policijske postaje P., obavljena terenska provjera kojom prilikom je utvrđeno da D. B. s članovima svoje obitelji živi na adresi V., S. I., S. I. x i da je u razgovoru s njezinim suprugom S. B. utvrđeno da oduvijek žive u zgradi koja je sada označena s kućnim brojem xx, a da su nekada sve zgrade koje su sad podijeljene na xx, xx i xx bile označene s kućnim brojem xx i smatra neosnovanim sve navode tužiteljice i predlaže da se tužba odbije kako neosnovana.

U konkretnom slučaju nije sporna zgrada u kojoj tužitelj stvarno živi, već tužitelj osporava pravilnost postupka dodijele novih kućnih brojeva zgrade u kojoj živi, a imajući u vidu da zgrada u kojoj tužitelj stvarno živi ne nosi više kućni broj xx tj. adresu prijavljenog prebivališta S.I. xx.

³³ Presuda Upravnog suda u Rijeci, D.B. protiv MUP-a, Us I 838/2021-8.

4.2. Praksa Ustavnog suda

a) U-III-1264/2020³⁴

Dopuštenu i pravodobnu ustavnu tužbu podnio je Jovan Dmitrović, hrvatski državljanin iz Siska. Ustavna tužba podnesena je u povodu presude Visokog upravnog suda Republike Hrvatske broj: Usž-4194/19-2 od 29. siječnja 2020., presude Upravnog suda u Zagrebu broj: Usl-4032/18-9 od 24. srpnja 2019. i rješenja Ministarstva unutarnjih poslova, Policijske uprave sisačko-moslavačke broj: 511-10-06-UP/I-555/2018 od 2. listopada 2018.

Drugostupanjskom presudom odbijena je žalba podnositelja (tužitelja u upravnom sporu) i potvrđena prvostupanjska presuda. Prvostupanjskom presudom odbijen je podnositeljev tužbeni zahtjev za poništenjem rješenja MUP-a. Rješenjem MUP-a podnositelju je objavljeno prebivalište s adresom u Sisku, te mu je naloženo da u roku od osam dana od izvršnosti tog rješenja vrati osobnu iskaznicu.

Podnositelj u ustavnoj tužbi navodi da su mu osporenim odlukama povrijeđena sljedeća prava zajamčena Ustavom Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.): pravo na jednakost pred zakonom, pravo hrvatskih državljana i stranaca na jednakost pred sudovima i drugim državnim tijelima koja imaju javne ovlasti, pravo na pravično suđenje, pravo na slobodno kretanje i biranje boravišta, pravo na dom jamstvo štovanja i pravne zaštite osobnog i obiteljskog života, dostojanstva, ugleda i časti.

Podnositelj je od 2. svibnja 2008. bio prijavljen na adresi Sisak, Ulica Ivana Meštrovića 28, te je imao osobnu iskaznicu s trajnim rokom važenja od 5. travnja 2018. Na adresi podnositeljevog prebivališta nalazi se stan u koji je podnositelj s članovima svoje obitelji, i to suprugom S. D. i sinom Z. D., uselio 2008. godine kada je sa Središnjim državnim uredom za obnovu i stambeno zbrinjavanje zaključio ugovor o najmu kroz program stambenog zbrinjavanja povratnika, bivših nositelja stanarskog prava, koji nisu vlasnici kuće ili stana. U srpnju 2018. podnositelj je od SDUOSZ-a zatražio zamjenu stana. U molbi je naveo da mu je zbog bolesti otežano korištenje stana koji se nalazi na 5. katu zgrade bez lifta te da ubrzo očekuje operaciju nakon koje će mu biti nemoguć pristup do stana. U tom je dopisu naveo i da mu je supruga umrla prethodne godine te da živi u domaćinstvu sa sinom Z. D. Uz tu molbu priložio je povijest bolesti od 14. ožujka 2018. iz koje je vidljivo da je rođen 1949. godine, da

³⁴ Odluka Ustavnog suda U-III-1264/2020.

se teže kreće zbog artroze kuka, da mu je pokretljivost oba kuka minimalna te da mu je određena terapija.

U srpnju 2018., Služba regionalnog ureda Petrinja, zatražila je od policije utvrđivanje stvarnog prebivališta podnositelja. U izvješću od 10. kolovoza 2018. policija je navela da je terenskom provjerom utvrdila da podnositelj ne stanuje na adresi na kojoj je prijavljen već da tamo povremeno dođe na par dana. Podnositelju je 17. rujna 2018. policija poslala poziv da se izjasni o činjenicama. Poziv mu je uručen tog dana ostavljanjem pismena u poštanski sandučić.

U rješenju MUP-a navodi se da se podnositelj nije odazvao pozivu od 17. rujna 2018. da se očituje o činjenicama, dok u odgovoru na tužbu u upravnom sporu Ministarstvo unutarnjih poslova navodi da je 9. listopada 2018. podnositelj pristupio u Policijsku upravu sisačko-moslavačku te dao izjavu da živi na prijavljenoj adresi, podmiruje režijske troškove, te da je ponekad odsutan radi bolesti. Rješenjem MUP-a podnositelju je objavljeno prebivalište sa adresom u Sisku, te mu je naloženo da u roku od 8 dana od dana ovršnosti tog rješenja vrati osobnu iskaznicu. Tužbom podnesenom prvostupanjskom sudu 9. studenoga 2018. podnositelj je pokrenuo upravni spor protiv rješenja MUP-a.

Nakon što je pred prvostupanjskim sudom 17. srpnja 2019. održano ročište za glavnu raspravu, na kojem stranke nisu imale daljnjih dokaznih prijedloga, na ročištu održanom 24. srpnja 2019. donesena je i objavljena prvostupanjska presuda.

Protiv prvostupanjske presude podnositelj je 8. kolovoza 2019. izjavio žalbu. Podnositelj je uz žalbu, između ostalog, priložio preslike potvrda o uplati mjesečnih novčanih obveza za potrošnju električne energije, pristojbe za Hrvatsku radioteleviziju, potrošnju vode, odvoza i zbrinjavanja komunalnog otpada, naknade za uređenje voda, najamnine, grijanja, komunalne naknade za pojedine mjesece 2018. i 2019. godine.

Drugostupanjskom presudom odbijena je podnositeljeva žalba i potvrđena je prvostupanjska presuda.

U konkretnom slučaju u ustavnoj tužbi istaknuti prigovori podnositelja otvaraju pitanje povrede prava na slobodno kretanje i biranje boravišta zajamčenog člankom 32. stavkom 1. Ustava i člankom 2. stavcima 1., 3. i 4. Protokola broj 4 uz Konvenciju, te jamstva štovanja i pravne zaštite osobnog života propisanog člankom 35. Ustava i člankom 8. Konvencije.

Sam Zop definira prebivalište kao mjesto i adresu na kojoj se osoba trajno nastanila radi ostvarivanja svojih prava i obveza vezanih uz životne interese kao što su obiteljski, profesionalni, ekonomski, socijalni, kulturni i drugi interesi. Stoga, odjava prebivališta građana po službenoj dužnosti predstavlja ograničenje prava na slobodno kretanje i biranje boravišta zajamčenog člankom 32. Ustava i člankom 2. Protokola broj 4 uz Konvenciju.

Zaključak upravnog tijela i sudova da podnositelj na adresi prebivališta ne stanuje temelji se na terenskoj provjeri izvršenoj tijekom srpnja ili kolovoza 2018., te na temelju okolnosti da podnositelj nije tijekom upravnog postupka osobno primio pismena na toj adresi već su mu ona ostavljena u poštanskom sandučiću. Iz spisa predmeta proizlazi da je SDUOSZ od policije zatražio, a policija pokrenula i provela postupak provjere prebivališta podnositelja tijekom srpnja, kolovoza i rujna 2018., te da je podnositelj u srpnju 2018. podnio zamolbu za zamjenu stana jer zbog bolesti i predstojeće operacije neće moći koristiti stan na petom katu zgrade bez lifta. Dakle, podnositelj je državno tijelo koje je iniciralo provjeru prebivališta obavijestio o svojem zdravstvenom stanju i obrazložio privremenu nemogućnost korištenja stana te podnio molbu za drugi zamjenski stan. Međutim, terenska provjera obavljena je neposredno nakon te njegove obavijesti, kada je bilo vjerojatno da on u stanu neće biti.

U konkretnom slučaju sudovi su smatrali da je provedena terenska provjera i propuštanje podnositelja da osobno preuzme pismena bio dovoljan razlog da teret dokaza kako doista živi na adresi prebivališta prijeđe na podnositelja, pa je s obzirom na to da to podnositelj nije dokazao zaključio da je odluka o odjavi prebivališta utemeljena. Informacije u spisu o obavljenoj terenskoj provjeri, kao ključnom dokazu u ovom postupku, vrlo su šture, pa osim dana kad je sastavljeno izvješće o terenskoj provjeri nije moguće utvrditi kad je provjera obavljena, koji dan i u koje vrijeme, tko ju je obavio, na koji način itd. Istovremeno, podnositelj je iznio tvrdnje i priložio određenu dokumentaciju koja nije osporena i iz koje se može zaključiti da je njegova veza s adresom na kojoj ima prijavljeno prebivalište stvarna.

Tako nije osporeno da redovno plaća najam i režije za stan na toj adresi, da za tu adresu plaća televizijsku pretplatu, da u taj stan dolazi (makar i povremeno), da je na toj adresi primio pismena (iako ne osobno, već u poštanski sandučić), da medicinska dokumentacija kao podnositeljevu adresu navodi adresu prebivališta, da su na istoj adresi prijavljeni i članovi njegove obitelji, te da u Republici Hrvatskoj nema drugu nekretninu. Isto tako nije utvrđena neka druga adresa na kojoj podnositelj navodno živi.

Mnogobrojni su mogući razlozi da neka osoba bude privremeno odsutna iz svog doma, pa i više tjedana ili mjeseci, a da time ne prestane njezina namjera da na određenom mjestu trajno živi. Takve su situacije dulja putovanja, privremeni rad u drugom mjestu ili državi, dulje liječenje, obrazovanje i slično, i na temelju takvih situacija teško se može zaključiti o prestanku trajnog nastanjenja odnosno prebivališta neke osobe na određenoj adresi. Kada bi takve situacije dovodile do odjave prebivališta po službenoj dužnosti i/ili do obveze građana da svaku takvu situaciju prijavljuju policiji kako bi izbjegli takvu odjavu, tada bi to predstavljalo značajno ograničenje slobode kretanja. S obzirom na važnost prebivališta u hrvatskom pravu za ostvarenje mnogih prava, to bi moglo dovesti i do velike pravne nesigurnosti.

Ustavni sud ne vidi ništa neobično u okolnosti da starija osoba zbog bolesti, operacije i liječenja te potrebe njege drugih osoba izbiva iz svog doma. U konkretnom slučaju je policija terenskom provjerom tijekom ljetnih mjeseci, srpnja i kolovoza, utvrdila da podnositelj povremeno dolazi na adresu svog prebivališta, a sud je zaključio da je u takvoj situaciji na podnositelju teret dokaza da na toj adresi stvarno i živi. Ustavni sud smatra da je s obzirom na konkretne okolnosti ovog predmeta, posebno s obzirom na bolest podnositelja, o kojoj je on obavijestio tijelo koje je provjeru zatražilo, te okolnost da su ta obavijest, terenska provjera, te odluka o odjavi izvršeni u vrlo kratkom razdoblju i to tijekom ljetnih mjeseci, zaključkom o tome da je upravo podnositelj dužan dokazati da živi na adresi prebivališta kako mu ne bi bilo odjavljeno prebivalište sa svim pravnim posljedicama koje ono sa sobom nosi, stavljen pretjeran teret na podnositelja.

Budući da odjava prebivališta po službenoj dužnosti za građane ima vrlo ozbiljne pravne posljedice, prije svega dužnost vraćanja osobne iskaznice koja im je potrebna za svaki izlazak iz doma, od upravnih sudova očekuje se da preispituju zaključke upravnih tijela na način da do odjave prebivališta po službenoj dužnosti dođe samo kad upravno tijelo utvrdi sve činjenice i okolnosti na temelju kojih se može nedvojbeno zaključiti da osoba ne živi na adresi prijavljenog prebivališta.

Stoga, Ustavni sud ocjenjuje da mjera poduzeta u konkretnom slučaju nije bila razmjerna legitimnom cilju koji se nastojao ostvariti te da zato miješanje u podnositeljevo pravo na slobodu kretanja i izbor boravišta nije bilo nužno u demokratskom društvu. Slijedom svega navedenog, Ustavni sud utvrđuje da je osporenim presudama podnositelju povrijeđeno pravo na slobodu kretanja i biranje boravišta zajamčeno člankom 32. stavkom 1. Ustava i člankom 2. stavkom 1. Protokola broj 4 uz Konvenciju.

U postupcima odjave prebivališta po službenoj dužnosti zbog mnogih posljedica do kojih može doći potrebno je utvrditi sve činjenice i okolnosti iz kojih se može nedvojbeno zaključiti da osoba ne živi na adresi na kojoj je prijavila prebivalište. Ustavni sud navodi da su mogući mnogobrojni razlozi da neka osoba bude odsutna iz svog doma, nekoliko tjedana ili mjeseci, a da time ne prestane njezina namjera da na određenom mjestu trajno živi. Osoba koja napušta mjesto prebivališta radi liječenja, obrazovanja ili privremenog rada ima mogućnost odjaviti prebivalište i prijaviti novo, prijaviti boravište ili privremeni odlazak. Te situacije propisane su Zakonom o prebivalištu kako bi prevenirale donošenje rješenja o odjavi po službenoj dužnosti. Dužnost je osobe koja zna da dulje vrijeme neće boraviti na adresi prebivališta prijaviti boravište ili o tome obavijestiti policiju.

Ustavni sud također smatra kako se iz elemenata kao što su primanje pismena u poštanski sandučić, plaćanje televizijske pretplate, redovito plaćanje najma i režija, navođenje adrese u medicinskoj dokumentaciji može zaključiti kako je adresa prebivališta stvarna. Ti elementi ne dokazuju stopostotno da se osoba trajno nastanila na toj adresi jer može redovito plaćati najam i režije bez obzira živi li na toj adresi. Bilo bi poželjno konkretno utvrditi potrošnju kojom bi se moglo utvrditi da li netko živi na toj adresi i ako živi kolika je potrošnja.

Također, navodi tezu da je osobna iskaznica potrebna za svaki izlazak iz doma, što nije u potpunosti točno. Svaka punoljetna osoba dužna je imati osobnu iskaznicu i dati je na uvid osobama koje su ovlaštene zbog utvrđivanja ili provjere identiteta. Identitet se može utvrditi i važećom putnom ispravom na koju ima pravo svaki hrvatski državljanin i u skladu s time osobna iskaznica nije potrebna za svaki izlazak iz doma.

5. ZAKLJUČAK

Prebivalište obuhvaća veliku sferu svakodnevnog života pojedinca. Njegova temeljna prava i obveze vezane su uz prebivalište i boravište. Stoga je bitno da je pravilno uređeno i utvrđeno prebivalište i boravište pojedinaca. Utvrdili smo jasna postupanja policijskih tijela u slučaju kada utvrde da osoba ne boravi na određenoj adresi dulje razdoblje, te kriterije koje je potrebno utvrditi da bi se osobi odjavilo prebivalište po službenoj dužnosti. Novim zakonom je došlo do promjena kako bi se vjerodostojnije definiralo prebivalište i boravište. Trebao bi omogućiti da nadležna tijela imaju potpune, istinite i stvarne podatke o prebivalištu i boravištu svih građana Republike Hrvatske. Građani su dužni prijaviti promjene kako bi se mogao pravilno definirati njihov status. Veoma je bitno da nadležna PU mora omogućiti stranci da se izjasni o relevantnim činjenicama i okolnostima prije nego donese rješenje o odjavi prebivališta i odjavi iz zbirke podataka. Upravnosudskom i ustavnosudskom praksom prikazali smo situacije koje pokazuju izravan utjecaj prebivališta na ostvarivanje i uskratu nekih prava stranaka. Zbirka podataka o prebivalištu i boravištu koju vodi MUP koristi se za sve promjene u registru birača, a obrada osobnih podataka sadržanih u zbirci i davanje podataka iz te zbirke primateljima obavlja se pod uvjetima propisanim zakonom. Također, institut prebivališta i boravišta je izuzetno bitan za upravnopravnu regulaciju osobnih stanja građana. Slijedom navedenog, zaključujemo kako prebivalište i boravište ima značajnu ulogu u životu građana, te izravno utječe na njihova stanja te je zbog toga bitno da se pravilno utvrdi i svaka promjena zabilježi. Odjava po službenoj dužnosti veoma je značajna jer sa sobom nosi određene posljedice koje imaju veliki utjecaj na građane. Donošenjem rješenja o odjavi građani mogu biti bez prijavljenog prebivališta i s poništenom osobnom iskaznicom. Sukladno tome mogu biti uskraćeni za pristup brojnim pravima koja bez nje ne mogu ostvariti.

6. LITERATURA

Kaleb, Z., Prikaz Zakona o prebivalištu i obveze policijskog postupanja prema njemu, Policijska sigurnost, Zagreb, 2013., broj 4., str. 541-554.

Staničić, F., Policijsko upravno pravo, NN. 2015.

Staničić, F.; Je li sređivanje registra birača Ustavni sud Republike Hrvatske sam otežao vlastitom (prijasnjom) odlukom, *Informator.hr*, br. 6773 od 6. ožujka 2023., str. 5, <https://informator.hr/strucni-clanci/je-li-sredivanje-registra-biraca-ustavni-sud-rh-sam-otezao-vlastitom-prijasnjom-odlukom> (15.06.2024.)

Ustav RH, NN br. 56/90, 135/97, 113/00, 28/01, 76/10, 05/14.

Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, NN 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10.

Zakon o prebivalištu, NN br. 144/12, 158/13 i 114/22.

Zakon o prebivalištu i boravištu građana, NN 53/91, 26/93, 29/94, 11/00.

Zakon o registru birača, NN br. 144/12, 105/15 i 98/19.

Zakon o hrvatskom državljanstvu, NN 53/91, 70/91, 28/92, 113/93, 4/94, 130/11.

Zakon o socijalnoj skrbi, NN br. 18/22, 46/22, 119/22, 71/23.

Zakon o općem upravnom postupku, NN br. 47/09, 110/21.

Zakon o upravnim sporovima, NN 20/10, 143/12, 154/14.

Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, NN 76/09, 92/14.

Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, NN 87/2008, 86/2009, 92/2010, 105/2010, 90/2011, 5/2012, 16/2012, 86/2012, 94/2013, 152/2014, 7/2017, 68/2018, 98/2019, 64/2020.

Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju, NN 80/13, 137/13, 98/19, 33/23.

Zakon o lokalnoj i područnoj samoupravi, NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19, 144/20.

Zakon o strancima, NN br. 133/20, 114/22 i 151/22.

Zakon o osobnoj iskaznici, NN br. 62/15, 42/20, 144/20.

Pravilnik o sadržaju obrazaca i načinu vođenja zbirke podataka o prebivalištu i boravištu,
NN br. 27/13, 38/23.

Vrhovni sud Republike Hrvatske: Sudske prakse, www.usud.hr